

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

-

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

Lakiehdotus on sinänsä selkeä muutosten rajoittuessa kuntien korvaamiseen hyvinvointialueilla. Kun laissa säädettyjen tehtävien toteuttamisen osapuolena ei enää mainita kuntia, jäävät samalla kuitenkin huomiotta myös peruskuntien palvelut ja tilanteet, joissa sote-palvelut eivät yksin riitä asiakkaan palvelutarpeeseen vastaamiseen tai asiakkaalle ei löydy sopivaa palvelua.

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Tuusulan kunta kiittää mahdollisuudesta lausua lakiehdotuksesta.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alusta tarvitaan muutoksia TYP-lakiin, jotta hyvinvointialueet voivat lain puitteissa tarjota sosiaali- ja terveystyöpalveluja monialaista palvelua tarvitseville asiakkaille. Samalla kuitenkin jo valmistellaan lakiehdotusta koskien Te-palvelujen siirtämistä kuntien tai kuntien muodostamien yhteistoiminta-alueiden vastuulle.

Lakiluonnoksen 1 pykälää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lakiuudistuksella ei ole tarkoitus heikentää kuntien mahdollisuutta tarjota muita työllistymistä edistäviä palveluja vapaaehtoisesti TYP-asiakkaille. Lakiluonnoksen mukaan kunnat tarjoavat työllistymistä edistävässä monialaisissa yhteispalveluissa myös muita kuin TYP-laissa yhteensovittavaksi säädettyjä lakisääteisiä sosiaali- ja terveystyöpalveluja. Luonnoksen mukaan tämä mahdollisuus säilyisi kunnilla edelleen.

Kunnan näkökulmasta ongelmallista on se, ettei lakiluonnoksessa käsitellä lainkaan sitä, miten kuntien vapaaehtoisesti antamien työllistymistä edistävien palvelujen tarjoaminen TYP- tai muita monialaisia palveluita tarvitseville asiakkaille käytännössä toteutetaan vuoden 2022 jälkeen. Jatkossa kunnalla ei ole enää tietoa siitä, ketkä kunnan asukkaista ovat monialaisen yhteispalvelun asiakkaita. Vuoden 2023 alusta tämä tieto ilmoitetaan sen hyvinvointialueen viranomaiselle, johon työmarkkinatukea saavan henkilön kotikunta kuuluu lukuun ottamatta työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa olevia kuntia tai kuntayhtymiä. Kelan välittämä tieto ohjautuu vain väärälle taholle, koska hyvinvointialueet eivät vastaa työllisyyden hoidon tehtävistä ja läheskään kaikki työmarkkinatukea saavat henkilöt eivät ole aikuissosiaalityön asiakkaita.

Laissa määritetään, että TYP-palveluissa tulee olla riittävä määrä henkilöstöä palvelua tarvitsevien asiakkaiden määrä huomioiden. Kokeilujen ulkopuolisissa kunnissa on TYP-työssä mukana myös työllisyyspalveluiden henkilöstöä, joka jäisi nyt pois. Jääminen TYP-työn ulkopuolelle vie kuntien työllisyyspalveluiden ohjaajilta välineitä tehdä omaa työtään ja voi pahimmillaan johtaa myös työllisyyspalveluissa työskentelevien irtisanomisiin. Tuusulan kunnassa työllisyyspalvelut ovat tarjonneet työttömille muun muassa työhönvalmennusta, taloudellista tukea kouluttautumiseen ja mahdollistaneet sen avulla TYP-asiakkaiden työllistymisiä. Tässä kohtaa muutokset asiakastyön resursseissa asettavat kokeilukuntien monialaista palvelua tarvitsevat asiakkaat eriarvoiseen asemaan suhteessa kokeilukuntien ulkopuolella olevien kuntien asiakkaisiin.

Lakiluonnoksen 2 §:ää koskevassa perustelussa esitetään, että aloite monialaisen yhteispalvelun tarpeesta voisi tulla nykyistä useammin myös kunnalta. Kuntakokeilujen ulkopuolella olevista kunnista tulevat aloitteet ovat hyvin epätodennäköisiä, koska kokeilujen ulkopuolella olevilla kunnilla ei ole vuoden 2022 jälkeen tietoa työmarkkinatukea vähintään 300 päivää saaneista. Vaikka lakiluonnoksen perusteluissa todetaan, että kysymys on lähinnä teknisluontoisista muutoksista, joissa kunta korvataan hyvinvointialueella, ei näin kuitenkaan käytännössä ole. Lakiluonnoksen vaikuttavuusarvioinnit koskien kuntia vapaaehtoisten palveluiden tarjoajana on tehty todella puutteellisesti. Lakiluonnos vaikuttaa viranomaisten toimintaan, esimerkiksi tiedon välittymiseen Kansaneläkelaitoksen ja kunnan välillä. Lakimuutos vaikuttaa täten kuntien tosiasiallisiin mahdollisuuksiin ehkäistä kelan kuntaosuusmaksuja. Lisäksi lakiluonnos vaikeuttaa merkittävästi myös kuntien mahdollisuuksiin tarjota vapaaehtoisesti työllistymistä edistäviä palveluja, työkokeilupakkoja tai työllistää palkkatuen avulla ja näin vaikuttaa kunnan maksaman työmarkkinatuen maksusuuteen.

Lainsäätäjän tulee tässä vaiheessa huomioida palvelurakenteen muutokset ja yrittää olla aiheuttamatta suurta vahinkoa kunnille säätämällä määrääjäksi lakikokonaisuuksia, joilla tosiasiallisesti rajoitetaan kunnan mahdollisuutta tarjota vapaaehtoisia, täydentäviä palveluita niille asiakkaille, jotka palveluista hyötyisivät. Vahingot voitaisiin minimoida säilyttämällä peruskunnilla laintuoma oikeus ajalla 2023-2024 tarjota palveluita monialaista palvelua tarvitseville asiakkaille.

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

Voimassa olevan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan KEHA-keskus korvaa kunnalle lain 6 luvun mukaisesti järjestettyjen toimenpiteiden kustannukset. Tuusulan kunta kannattaa sitä, että jatkossa KEHA-keskus maksaa korvauksia myös hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten osalta.

Kuntien kannalta valtion maksamat laskennalliset korvaukset maahanmuuttotyön laadukkaaksi toteuttamiseksi ovat välttämättömiä. Tuusulan kunta pitää ehdottoman tärkeänä sitä, että korvausten määrää ei vähennetä, koska jo tällä hetkellä pakolaistyön koordinoinnin lisäksi korvauksia tarvitaan myös muiden maahanmuuttajien palveluiden turvaamiseksi.

Omakielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen on kunnille uusi tehtävä ja tämä on huomioitava riittävien kustannuskorvausten muodossa jatkossa.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että hyvinvointialueet vastaisivat jatkossa perheryhmäkotien ja muiden asumisyksikköjen järjestämisestä sekä edustajajärjestelmästä

Tuusulan kunta pitää tärkeänä, että myös kunnilla on merkittävä rooli yksintulleiden alaikäisten kotoutumisen edistämisessä sekä myös tiedonsaantioikeus nuoren asioissa. Tämä on perusteltua siksi, että kyseessä on hyvin haavoittuva kohderyhmä, joten hyvinvointialueen tuottamien sosiaalityön tukitoimien lisäksi nuorten täytyy kotoutua myös paikallisesti kuntaan. Tässä on tärkeää yhteistyö kunnan maahanmuuttopalvelujen, hyvinvointialueen sosiaalityön sekä mm. paikallisten järjestötoimijoiden kanssa. Kohderyhmä on vaarassa syrjäytyä, mikäli nuoren ympärillä ei ole riittävää tukiverkostoa.

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

-

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Terminologiasta:

Kun puhutaan yksilön kotoutumisesta, termi kotouttamisohjelma on harhaanjohtava. Termiä käytetään maahanmuuttotyön kentällä kuntien laatiman kotouttamisohjelman yhteydessä.

Kotouttamisohjelman sijaan tulisi puhua esimerkiksi henkilökohtaisesta kotouttamisen tukisuunnitelmasta tms.

Järjestöjen roolin vahvistamisesta kotouttamistyön tukena:

Tuusulan kunta kannattaa järjestöjen roolin vahvistamista julkisen sektorin kotouttavan työn tukena. Järjestöjen rooli on erityisen merkittävä rooli maahanmuuttajanaisten hyvinvoinnin tukena, koska ne kykenevät tuottamaan nopeasti matalan kynnyksen palveluja tälle kohderyhmälle.

Smolander Laura

Tuusulan kunta - Lausunnon valmistelijoina toimi maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö Laura Smolander (lakiehdotus työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta) sekä maahanmuuttokoordinaattori Kristiina Illikainen (Lakiehdotus